

Słupsk, dn. 26.06.2023r

SPRAWOZDANIE Z KONTROLI PRZEPROWADZONEJ W DOMU POMOCY SPOŁECZNEJ W MACHOWINIE ZA ROK 2022

Kontrola została przeprowadzona w dniu 12 czerwca 2023 roku przez sędziego wizytującego Sądu Rejonowego w Słupsku, Agnieszkę Buraczewską, na podstawie art. 43 ustawy z dnia 19.08.1994r o ochronie zdrowia psychicznego.

Przedmiotem kontroli było :

- badanie prawidłowości prowadzenia dokumentacji stanowiącej podstawę przyjęcia do domu pomocy społecznej oraz przebywania w tych podmiotach osób z zaburzeniami psychicznymi, w tym dokumentacji dotyczącej badania stanu psychicznego mieszkańców co 6 miesięcy celem ustalenia zasadności dalszego pobytu w DPS (art. 38 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego),
- badanie prawidłowości stosowania ograniczenia możliwości samodzielnego opuszczania terenu domu pomocy społecznej na podstawie ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;
- badanie prawidłowości prowadzenia dokumentacji medycznej dotyczącej zastosowania przymusu bezpośredniego lub rejestru przypadków zastosowania przymusu bezpośredniego z uwzględnieniem danych utrwalonych za pomocą urządzeń monitorujących
- badanie prawidłowości prowadzenia dokumentacji medycznej dotyczącej świadczeń zdrowotnych stwarzających podwyższone ryzyko dla osób z zaburzeniami psychicznymi
- badanie współdziałania kontrolowanego podmiotu z rodzinami i opiekunami osób z zaburzeniami psychicznymi
- badanie prawidłowości i terminowości załatwiania skarg i wniosków osób z zaburzeniami psychicznymi przebywających w kontrowanym podmiocie
- przestrzegania praw osób przebywających w DPS oraz warunki bytowe w/w osób

Wstęp

Dom Pomocy Społecznej w Machowinie mieści się w czterech budynkach mieszkalnych przeznaczonych dla 120 osób niepełnosprawnych intelektualnie – zarówno kobiet jak i mężczyzn. Na dzień 31.12.2022r. przebywało w placówce 119 osób – 24 kobiety i 95 mężczyzn. Większość to osoby ubezwłasnowolnione (całkowicie – 99, częściowo – 6), jedynie 14 osób nie jest ubezwłasnowolnionych.

Mieszkańcy rozmieszczeni są w sześciu oddziałach: *Pałac, Nasza Rodzina, Biały Domek, Eden, Arka i Oaza*, gdzie znajdują się pokoje mieszkalne oraz podręczne kuchnie połączone z jadalniami, łazienki i toalety. Mieszkańcy mają do dyspozycji pokoje dziennego pobytu. Pokoje mieszkalne wyposażone są w tapczany lub łóżka z materacami, komody, szafy, szafki nocne, stoły z krzesłami, fotele. W pokojach znajdują się telewizory.

W głównym budynku – *Pałac* – znajduje się gabinet medycznej pomocy doraźnej, sala rehabilitacji (siłownia), kuchnia główna, pralnia oraz miejsce odwiedzin. W budynku administracji przygotowana jest sala terapii zajęciowej wraz z Punktem Bibliotecznym i stanowiskami komputerowymi dla Mieszkańców.

Do każdego budynku DPS doprowadzone jest centralne ogrzewanie, ciepła i zimna woda, system przyzywowy i przeciwpożarowy, a nadto w budynku głównym działa system oddymiania. Obiekty mieszkalne oraz teren wokół pozbawione są barier architektonicznych, a w ciągach komunikacyjnych budynków są uchwyty. Oddziały „Pałac”, „Nasza Rodzina” i „Oaza” mają do dyspozycji windy.

Na terenie DPS jest przygotowane boisko do koszykówki, do piłki nożnej, betonowy stół do gry w tenisa stołowego, zainstalowano elementy siłowni zewnętrznej (kolejne w 2022r.) Zorganizowana jest tzw. „Twórcza Chata” wyposażona w drewniane stoły, ławy i ławkę bujaną, gdzie odbywają się wydarzenia terapeutyczne. Przy budynku głównym umiejscowiony jest tzw. „Ogród relaksacyjny”, czyli miejsce z altanką, ławkami i leżakami.

W placówce zatrudnionych jest ogółem 80 osób, z czego 34 opiekunów, 7 osób zatrudnionych w administracji, 3 pielęgniarki, 2 pracowników socjalnych i 2 fizjoterapeutów, 2 instruktorów terapii zajęciowej i 1 instruktor ds. kulturalno – oświatowych, 9 pokojowych, 6 pracowników kuchni, 9 pracowników obsługi i 5 palaczy. Dodatkowo w placówce pracują 2 pielęgniarki zatrudnione na podstawie umowy zlecenia oraz psycholog – także na podstawie umowy zlecenia – w wymiarze 30 godzin miesięcznie.

Źródło informacji niezbędnych do przeprowadzenia kontroli stanowiła dokumentacja osobowa i medyczna oraz rozmowa przeprowadzona z pracownikami socjalnymi Aliną Krzywdzińską i Katarzyną Białkowską – Dymek, a także dyrektorem placówki Krzysztofem Surowiec.

Dyrektor placówki nie zgłaszał żadnych problemów dotyczących zakresu, którym objęta jest kontrola, wskazał jedynie na powtarzające się problemy z przejawami agresji i niedostosowania u niektórych mieszkańców, co było sygnalizowane już podczas poprzedniej kontroli. Są to jednak pojedyncze przypadki, w sprawie których podejmowane są stosowne kroki, w tym wdrożenie procedury zmiany placówki na placówkę o innych charakterze.

Wnioski końcowe kontroli za rok 2021 nie stwierdzały uchybień w dokumentacji dotyczącej domowników oraz warunków bytowych w jakich przebywają.

Nie wydano zaleceń pokontrolnych.

Do placówki przyjęto w 2022 roku **8 osób**, przy czym tylko w jednym przypadku na własną prośbę (wniosek):

1. w dniu 12.01.2022r., na podstawie orzeczenia sądu rodzinnego o umieszczeniu osoby w domu pomocy społecznej bez jej zgody z dnia 08.12.2021r. SR w Łęborku, sygn. III RNs 231/21; w dokumentacji – przy przyjęciu w formularzu zgody uzyskano od osoby przyjmowanej podpis (nieczytelny)
- z akt osobowych wynika, że w wyniku wszczętej na wniosek Prokuratury Okręgowej w Słupsku procedury, osoba została całkowicie ubezwłasnowolniona (nr 460);
2. w dniu 11.02.2022r., na podstawie orzeczenia sądu rodzinnego o umieszczeniu osoby w domu pomocy społecznej bez jej zgody z dnia 02.02.2022r. SR w Łęborku, sygn. III RNs 3/22; w dokumentacji – przy przyjęciu w formularzu zgody uzyskano od osoby przyjmowanej podpis, dodatkowo w dokumentacji przekazanej z ośrodka opieki społecznej znalazła się zgoda podpisana uprzednio przez osobę przyjmowaną (?);
- z akt osobowych wynika, że już po przyjęciu do dps, osoba została całkowicie ubezwłasnowolniona, przy czym postępowanie toczyło się jeszcze przed przyjęciem, wszystkie dokumenty zostały podpisane także przez opiekuna prawnego po jego ustanowieniu (nr 461);

3. w dniu 22.02.2022r., osoba przyjęta na podstawie złożonego wniosku (nr 462),
 - w związku ze złożonym wnioskiem z dnia 21.04.2022r. o opuszczenie dps, zostało wszczęte postępowanie przed Sądem Rejonowym w Słupsku – sygn. III RNs 381/22, ostatecznie umorzone ze względu na cofnięcie wniosku;
4. w dniu 11.04.2022r., na podstawie orzeczenia sądu rodzinnego o umieszczeniu osoby w domu pomocy społecznej bez jej zgody z dnia 29.03.2022r. SR w Lęborku, sygn. III RNs 25/22; w dokumentacji – przy przyjęciu w formularzu zgody uzyskano od osoby przyjmowanej podpis,
 - z akt osobowych wynika, że już po przyjęciu do dps, osoba została całkowicie ubezwłasnowolniona, został ustanowiony opiekun prawny i wszystkie dokumenty zostały podpisane następnie także przez opiekuna prawnego (nr 463);
5. w dniu 29.04.2022r., na podstawie orzeczenia sądu rodzinnego o umieszczeniu osoby całkowicie ubezwłasnowolnionej w domu pomocy społecznej z dnia 03.12.2021r. SR w Koszalinie, sygn. III RNs 606/21; w dokumentacji – przy przyjęciu w formularzu zgody uzyskano podpis od opiekuna prawnego oraz od osoby przyjmowanej (całkowicie ubezwłasn.),
 - z akt osobowych wynika, że podopieczny został przeniesiony do innego dps w 2023r. (nr 464);
6. w dniu 05.08.2022r., osoba ubezwłasnowolniona całkowicie, na wniosek opiekuna prawnego, dysponującego orzeczeniem sądu rodzinnego o zezwoleniu opiekunowi prawnemu na złożenie wniosku o umieszczenie osoby ubezwłasnowolnionej w domu pomocy społecznej z dnia 08.07.2022r. SR w Słupsku sygn. III RNs 531/22,
 - z dokumentacji wynika, że przyjęcie nastąpiło na podstawie postanowienia zabezpieczającego – na czas trwania postępowania, a brak było postanowienia sądu kończącego postępowanie, z decyzji wydanej przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Słupsku wynikało, że ostateczna decyzja kierująca wskazaną osobę do DPS została wydana w oparciu o postanowienie sądu z dnia 31.08.2022r. – w trakcie kontroli pracownik socjalny DPS skontaktował się z PCPR w Słupsku z prośbą o nadesłanie kopii orzeczenia Sądu celem uzupełnienia dokumentacji (nr 465);
7. w dniu 09.09.2022r., na podstawie orzeczenia sądu rodzinnego o umieszczeniu w domu pomocy społecznej bez wymaganej zgody z dnia 09.02.2022r. SR w Wejherowie sygn. III RNs 316/21 – postępowanie z wniosku właściwego OPS, w dokumentacji OPS oraz przy przyjęciu – jest podpisana zgoda, przy czym jest faktycznie osoba ta nie jest zdolna do złożenia podpisu – „bazgroły” (nr 466);
 - w toku procedura ubezwłasnowolnienia – na wniosek Prokuratury Okręgowej w Słupsku;
8. w dniu 21.11.2022r., osoba ubezwłasnowolniona całkowicie, na wniosek opiekuna prawnego, dysponującego orzeczeniem sądu rodzinnego o zezwoleniu opiekunowi prawnemu na złożenie wniosku o umieszczenie osoby ubezwłasnowolnionej w domu pomocy społecznej z dnia 18.12.2018r. SR w Gdyni sygn. III RNs 185/18, w postanowieniu zawarty zapis o „niezdolności do wyrażenia zgody na przyjęcie do dps” (nr 467);
 - osoba przyjęta na okres 6 miesięcy – okres ten określony w decyzji właściwego ośrodka pomocy społecznej (w dokumentacji załączona już decyzja o umieszczeniu na kolejny okres roku od 21.05.2023 – 20.05.2024r.).

W roku 2022r. w kontrolowanym DPS zanotowano 4 zgony. W dokumentacji osobowej mieszkańców zostały złożone odpisy aktu zgonu i załączone pisma, które kierowane są do odpowiednich instytucji z informacją o zgonie (ZUS, PCPR i inne), jak również informacja gdzie nastąpił zgon (szpital, DPS)

prawidłowość prowadzenia dokumentacji stanowiącej podstawę przyjęcia do domu pomocy społecznej oraz przebywania w tych podmiotach osób z zaburzeniami psychicznymi

W ramach przeprowadzonej kontroli dokonano wglądu do całości dokumentacji dotyczącej osób przyjętych do DPS w roku 2022. Akta osobowe zawierają wszystkie niezbędne dokumenty dotyczące przyjęcia oraz pobytu mieszkańca (wnioski o przyjęcie do DPS osoby umieszczonej w DPS i/lub jej opiekuna prawnego, orzeczenia sądu o umieszczeniu w DPS bez zgody lub zezwalające opiekunowi prawnemu na złożenie wniosku o umieszczenie w DPS, decyzje administracyjne kierujące do DPS, decyzje administracyjne o wysokości odpłatności za pobyt w DPS, orzeczenia o niepełnosprawności).

W tej kwestii należy poczynić jedną uwagę – w przypadkach gdy z orzeczenia Sądu wynikało, że osoba zostaje umieszczona w dps bez wymaganej zgody (przypadek opisany w pkt 1, 2, 4, 7 powyżej), nie ma podstaw do uzyskiwania przy przyjęciu podpisu takiej osoby na formularzu zgody, czy też sporządzania notatki o braku możliwości uzyskania takiej zgody, należy więc uznać, że w opisanych powyżej przypadkach było to zbędne.

Dodatkowo w przypadku przyjęcia na podstawie postanowienia sądu, które to stanowi jedynie postanowienie zabezpieczające - wydane na czas trwania postępowania, niezbędne jest uzyskanie postanowienia wydanego ostatecznie (przypadek opisany w pkt 6 powyżej).

Wyrywkowo zbadano również dokumentację medyczną pensjonariuszy, pod kątem realizacji w placówce obowiązku wynikającego z art. 38 ust. 5 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego (obowiązek badania zasadności pobytu podopiecznego w DPS raz na 6 miesięcy). Lekarz psychiatra, pod którego opieką pozostają mieszkańcy – jak stwierdzono przy poprzedniej kontroli - zamieszczał adnotacje o zasadności pobytu podopiecznego w DPS przy każdej konsultacji, czasem zatem nawet częściej niż co 6 miesięcy.

W trakcie kontroli dokumentacji za 2022r. stwierdzono w jednym przypadku (O. M.), że nie został zachowany wskazany w powołanym powyżej przepisie okres 6 miesięcy. Lekarz psychiatra w dokumentacji dokonał wpisu o zasadności pobytu w dps w dniu 20.04.2022r., a kolejny taki wpis został dokonany dopiero w trakcie badania w dniu 26.04.2023r. (mimo, że lekarz psychiatra konsultował mieszkańca również w dniu 26.10.2022r. – brak jednak wpisu o badaniu zasadności dalszego pobytu w dps).

W innych analizowanych przypadkach nie stwierdzono uchybień – wpisy zawierające stwierdzenie o zasadności pobytu w dps były dokonywane w terminach nieprzekraczających 6 miesięcy.

badanie prawidłowości prowadzenia dokumentacji medycznej dotyczącej zastosowania przymusu bezpośredniego lub rejestru przypadków zastosowania przymusu bezpośredniego z uwzględnieniem danych utrwalonych za pomocą urządzeń monitorujących

W DPS w Machowinie prowadzony jest rejestr stosowanego przymusu bezpośredniego. W roku 2022 zastosowany był on 1 raz.

Dokumentacja dotycząca stosowania przymusu bezpośredniego prowadzona jest odrębnie, zawiera każdorazowo zawiadomienie o zastosowaniu środka przymusu przesyłane celem zatwierdzenia do odpowiedniej jednostki. Przypadek zastosowania przymusu (z dnia 19.04.2022r.) opisany jest szczegółowo co do przyczyn, przebiegu stosowania środków przymusu, czasu jego stosowania, wskazania osób, które brały w tym udział, podejmowały decyzję o zastosowaniu, ewentualnych skutkach zdrowotnych u pacjenta. Następnie został zatwierdzony przez upoważnionego przez marszałka województwa lekarza specjalistę w dziedzinie psychiatrii i nie stwierdzono żadnych uchybień. Nie używano urządzeń monitorujących z uwagi na zastosowanie przymusu w pokoju zajmowanym przez mieszkańca – z adnotacji wynika, że nie został doprowadzony do pomieszczenia monitorowanego z powodu agresji.

Dodatkowo okazano mi nowe zarządzenie Dyrektora DPS nr 22/2022 w sprawie wprowadzenia procedury dotyczącej sposobu stosowania i dokumentowania przymusu bezpośredniego oraz dokonywania oceny zasadności jego zastosowania w DPS w Machowinie.

badanie prawidłowości stosowania ograniczenia możliwości samodzielnego opuszczania terenu domu pomocy społecznej na podstawie ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;

W kontrolowanym okresie nie stwierdzono w aktach osobowych dokumentów, które świadczyłyby o przypadkach ograniczenia możliwości opuszczenia samodzielnie terenu dps przez mieszkańca. Z wypowiedzi ustnych wynika, że w roku 2022 nie odnotowano takich przypadków.

badanie prawidłowości i terminowości załatwiania skarg i wniosków osób z zaburzeniami psychicznymi przebywających w kontrowanym podmiocie

W placówce prowadzony jest rejestr skarg i wniosków, z którego wynika, że w 2022r. odnotowano m.in. wnioski o zmianę DPS kierowane do właściwych ośrodków pomocy społecznej, wnioski o opuszczenie dps, ale także wnioski dot. konkretnych zakupów dla mieszkańców z potwierdzeniem wypłaty na pokrycie kosztów zakupów z konta mieszkańca. W razie konieczności pomocy w napisaniu pisma do podmiotu zewnętrznego, sporządzany był protokół sporządzenia takiego pisma przez pracownika socjalnego, na prośbę mieszkańca. Następnie pismom tym nadawano odpowiedni bieg (były kierowane do dalszego załatwienia do innych instytucji).

Odnotowano także jedną skargę - dotyczyła zachowania jednego z mieszkańców. Sporządzono w związku z tym notatkę, z której wynikało, że przeprowadzono rozmowę, zgłoszono problem psychologowi.

badanie współdziałania kontrolowanego podmiotu z rodzinami i opiekunami osób z zaburzeniami psychicznymi

Mieszkańcom umożliwia się kontakt telefoniczny z bliskimi. Niektóre osoby posiadają własne telefony, z których korzystają, ale mieszkańcy mogą korzystać z telefonu w gabinecie lekarskim. Mieszkańcy są również urlopowani do swoich rodzin – po wcześniejszym zgłoszeniu takiego zamiaru

Opiekunowie prawni oraz rodzina może skontaktować się telefonicznie w każdej sprawie z pracownikiem socjalnym, uzyskać niezbędne informacje.

przestrzegania praw osób przebywających w DPS oraz warunki bytowe w/w osób

Mieszkańcy placówki są pod stałą kontrolą lekarza psychiatry oraz lekarza internisty. Pensjonariuszami na co dzień zajmuje się personel zatrudniony w DPS. Przy sprzyjającej pogodzie pensjonariusze korzystają z terenu zielonego wokół budynków, w których mieści się DPS. Odbывают się również różnego rodzaju zajęcia terapeutyczne, warsztaty muzyczne, plastyczne. Organizowane są też wyjazdy na pływanię, do kina, teatru i organizowane inne formy rozrywki, w tym imprezy okolicznościowe na terenie placówki.

Placówka jest otwarta, pensjonariusze mogą ją opuszczać – po zgłoszeniu tego personelowi, otrzymują jednorazowe przepustki.

W pokojach mieszkańców panuje porządek, urządzone są w sposób estetyczny, w zależności od potrzeb, regularnie wymieniane są lub regenerowane meble w tych pomieszczeniach. Jest także miejsce do wspólnego odpoczynku, mieszkańcy poruszają się po terenie placówki swobodnie. Widać było, że są odpowiednio zaopatrzeni, uśmiechnięci, personel reagował na zgłaszane przez nich potrzeby. Dyrektor DPS przekazał, że przeprowadzono dalsze prace związane z zagospodarowaniem terenu wokół „Twórczej Chaty”, zakupiono meble do części wspólnych (szafy) oraz zamontowano kolejne urządzenia zewnętrznej siłowni.

W DPS powołany został Samorząd Mieszkańców, który reprezentuje Rada wybierana w wyborach co dwa lata.

Mieszkańcy mają dostęp do Punktu Bibliotecznego, który mieści się w Sali terapii zajęciowej. Codziennie w godzinach 7-15.00 odbywa się terapia zajęciowa dostosowana do potrzeb, zainteresowań oraz możliwości mieszkańców dps (zajęcia m.in. z arteterapii, choreoterapii, teatroterapii, zajęcia manualne). Dodatkowo odbywają się zajęcia z instruktorem ds. kulturalno – oświatowych.

W 2022r. podopieczni dps uczestniczyli m. in. w Przeglądzie Twórczości Artystycznej Osób Niepełnosprawnych oraz Projekcie „Artystyczna Strzała” czy Pikniku Rodzinnym zorganizowanym dla nich i ich rodzin.

Mieszkańcom umożliwia się uczestnictwo w mszach w kościele czy też oglądanie ich transmisji w telewizji.

WNIOSKI KOŃCOWE

Należy podkreślić, iż w DPS w Machowinie panują bardzo dobre warunki bytowe dla podopiecznych. Zauważalna jest dbałość o tę sferę i podejmowanie kolejnych działań podnoszących standard pobytu.

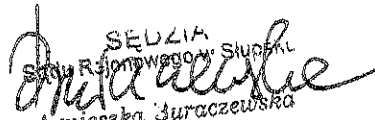
Nie stwierdzono (na podstawie dokumentacji oraz obserwacji własnej) jakichkolwiek nieprawidłowości w sprawowanej opiece. Wyczuwalna jest życzliwa i spokojna atmosfera, uwagę zwraca również swobodny i przyjazny stosunek personelu do mieszkańców, odwzajemniany zresztą przez tych ostatnich. Widać bardzo duże zaangażowanie pracowników i znajomość potrzeb poszczególnych mieszkańców, jak również to, że mieszkańcy zgłaszają na bieżąco swoje potrzeby personelowi i są zawsze wysłuchani.

Sfera terapeutyczna oraz kulturalno-oświatowa również nie budzi zastrzeżeń. Placówka dba o szereg aktywności Mieszkańców, sama organizuje imprezy rodzinne, przeglądy artystyczne czy chociażby Powiatowy Dzień Godności Osób z Niepełnosprawnością w 2022r. Mieszkańcy uczestniczą w imprezach wyjazdowych, jak chociażby przeglądach teatralnych w Kobylnicy, w Tczewie, Kołobrzegu, Gdańsku.

Dodatkowo stwierdzić należy, że wszelkie wnioski składane przez Mieszkańców są rozpatrywane z należytą uwagą i zawsze znajdują oni wsparcie w tym zakresie od pracowników socjalnych (także jeżeli konieczna jest pomoc w załatwieniu spraw urzędowych).

Jeżeli chodzi o dokumentację, to stwierdzono jedynie drobne nieprawidłowości, opisane powyżej, to jest w prowadzeniu dokumentacji dot. wymogu z art. 38 ust. 5 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego (obowiązek badania zasadności pobytu podopiecznego w DPS raz na 6 miesięcy). Był to jednak tylko jeden przypadek na tle kilku zbadanych, więc można przyjąć, że jest to sytuacja incydentalna. Jednakże należy poddać tę kwestię lepszej kontroli, tak by badania zasadności pobytu w DPS odbywały się w okresach nieprzekraczających 6 miesięcy i zawsze lekarz psychiatra odnotował przeprowadzenie takiego badania.

Należy również zwrócić uwagę, że wobec osób przyjmowanych do DPS na podstawie orzeczenia Sądu wskazującego na przyjęcie bez ich zgody (z pominięciem ich zgody) nie ma potrzeby uzyskiwania ich zgody (podpisania formularza zgody) przy przyjęciu.

11.
SEDZIA
Sądu Rejonowego w Słupsku
Agnieszka Juraczewska

